

Pojmovnik angažmana

POJMOVNIK ANGAŽMANA

Institut za filozofiju i društvenu teoriju,
Univerzitet u Beogradu
Beograd, Kraljice Natalije 45

Edicija Trg

Za izdavača
Gazela Pudar Draško, direktorka

Recenzenti
Predrag Krstić
Sanja Bojanić

Urednica edicije
Gazela Pudar Draško

Lektura i korektura: Olgica Rajić
Dizajn i grafička obrada: Nikola Stevanović

ISBN 978-86-80484-80-8

Izdavanje publikacije je podržalo
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog
razvoja Republike Srbije.

© Institut za filozofiju i društvenu teoriju,
Beograd, 2021.

POJMOVNIK ANGAŽMANA

PRIREDLI

Igor Cvejić
Gazela Pudar Draško
Mark Lošonc

stanovištu da književnost i umetnost ne treba da imaju nikakvu instrumentalnu vrednost niti drugu svrhu mimo sebe same. Takođe, nasuprot Sartru, autori poput Vladimira Nabokova, Morisa Blanšoa, Kloda Simona, pa i Rolana Barta, smatraju da književnost ne treba da se bavi svetom nego sobom, te naizgled paradoksalno tvrde da je zapravo dezangažman (v. **dezangažman**) u književnosti njen vrhunski angažman. Različiti autori ostavljaju otvorenim pitanje kako se to književnost angažuje, da li samo po tome što i samo kada govori o određenim (aktuelnim) društvenim pojavama, odnosno kada o njima govori na određeni, ali uvek manje ili više neposredan i prepoznatljiv način ili je ona angažovana sama po sebi, u svojoj biti, kroz jezik ili kroz biće jezika?

| 33 |

Za dalje čitanje:

- Kiš, Danilo (1995), „Moć i nemoć angažovanosti“, *Homo Poeticus*. Beograd: BIGZ, str. 197–202.
- Pavlović, Aleksandar, Đurđić Trajković (2019), „Where is engaged literature?“, Ivković, Marjan, Srđan Prodanović (ur.), *Engaging (for) Social Change*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, str. 219–239.
- Popović, Tanja (ur.) (2007), „Angažovana književnost“, *Rečnik književnih termina*. Beograd: Logos art, str. 38–39.
- Sartre, Jean-Paul (1948), *Qu'est-ce que la littérature?*. Paris: Gallimard.
- Sartre, Jean-Paul (1981), „Angažovana književnost“, *Šta je književnost?*. Izabrana dela, knjiga 6. Beograd: Nolit, str. 3–16.
- Živković, Dragiša (ur.) (1985), „Angažman“, *Rečnik književnih termina*. Beograd: Nolit, str. 28–30.

Miloš Ćipranić

Angažovana umetnost

(fr. *art engagé*, eng. *committed art*, it. *arte impegnata*, šp. *arte comprometido*) kao institucija ima dužnost da utiče na menjanje društveno-političke stvarnosti. Budući njen konstitutivni i nužni element, umetničko delo se otuda posmatra kao *persona ficta*, nosilac odgovornosti ili pseudo-subjekt sposoban da deluje (v. **moć delovanja**). Dejstvo umetničkih dela zasniva se na onome što je označeno kao „paradoks fikcije“. Drugim rečima, nešto što po svom ontološkom statusu nije stvarno ipak je u stanju da proizvede istinska osećanja kod svojih konzumenata i da ih tako podstakne da propitaju sopstveni svetonazor.

| 51 |

S obzirom da postoji stanovište prema kojem dela prostornih i vizuelnih umetnosti ne mogu da budu angažovana jer nisu načinjena prevashodno od reči, što je neretko slučaj i sa muzičkim, oslonac njihove angažovanosti se prebacuje na *naslov* koji nose. Stoga, druge vrste umetnosti, poput proze (v. **angažovana književnost**) i filma, bile bi manje podložne problemu saopštavanja političkih poruka i iznošenja moralnih zahteva kroz vlastitu formu izraza. U nastojanju da zauzme odgovoran stav prema društvu u kojem se nalazi ili ka kojem stremlji (v. **angažovani akt**), umetnik pred sebe postavlja dvostruki zadatak: prevazići larpurlartizam a ne zapasti u tendencioznost, kao moguće krajnosti vlastitog, dezangažovanog (v. **dezangažman**) ili angažovanog, ali svakako društveno značajnog gesta.

| 29 |

| 31 |

| 33 |

Za dalje čitanje:

- Ćipranić, Miloš (2019), „Painter and the pledge of silence“, Ivković, Marjan, Srđan Prodanović (ur.), *Engaging (for) social change*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, str.

- Ferraris, Maurizio (2007), *La fidanzata automatica*. Milano: Bompiani.
- Levinas, Emmanuel (1948), „La réalité et son ombre“, *Les Temps modernes* 4 (38): 771–789.
- Mitrović, Andrej (1983), *Angažovano i lepo: umetnost u razdoblju svetskih ratova (1914–1945)*. Narodna knjiga: Beograd.
- Sartre, Jean-Paul (1948), *Qu'est-ce que la littérature?*, Paris: Gallimard.

Petar Bojanić

Angažovani akt

- (*Engagement; Impegno; Commitment; Compromiso*) vrsta je socijalnog akta koji je presudan za konstituisanje grupe ili institucije (v. **grupa, institucija**). Angažovana bi bila ona radnja koja je pre svega javna ili objavljena (posredi nije nikakav negativan socijalni akt ili nesaopštena radnja izvedena u tišini); to je provokativan čin koji je zapravo poziv ili poruka svima, drugima (*com-mittere* može da znači „poslati“) ili podsticaj svima da se zbliže i pridruže, ne samo članovima jedne grupe nego i onima koji nisu prisutni (v. **poziv**). Naime, *to commit* podrazumeva akciju (v. **akcija**) koja podstiče druge da nešto urade, ili ih obavezuje da nešto urade zajedno tako što će delovati kao članovi jednog budućeg zajedničkog tela, *a committee*. Prema Margaret Gilbert, „pridružujući zavet međusobno obavezuje strane da rade u skladu sa zavetom“ (v. **dužnost, odgovornost**). Međutim, angažovani postupak specifičan je, između ostalog, po tome što podrazumeva visok stepen zalaganja („dati sve od sebe“, „založiti se do kraja“) i jednu vrstu požrtvovanosti (žrtvovanja za druge, ili s drugima, ili ka drugima, ili umesto drugih, žrtvovanja kao približavanja) koja je istovremeno i činjenje koje poziva druge da se pridru-

že, da ponove „našu“ akciju i tako konstruišu budući zajednički rad (za više razlika između *commitment* i angažman, v. **obavezanost**). Takvom požrtvovanosti se približavamo drugima („reč *engager* potiče od glagola *vado*, germanska reč je *wadi*, latinska reč *vas, vadis*, znači 'napredujem ka drugom'“; (P. Kemp)). U tom smislu, sa drugima se povezuje onda kada „ulažemo“ ili „stavljamo nešto“ (*mettre en gage* ili *donner en gage*) pred njih i na taj način ih 'teretimo' i 'pritiskamo' da slede našu akciju. Dve reči ili dva protokola – francusko-englesko-nemačko angažovanje (*engagement, engager*) i englesko-francuski zavet ili zalaganje (*commitment, commettre*) – impliciraju da moramo govoriti o jednoj specifičnoj vrsti obaveze (ona nije ni savršena ni samo nesavršena obaveza) zaduženoj za konstituisanje *grupnog činioca* (*group agency*), *angažovane grupe* ili institucije.

Za dalje čitanje:

- Becker, Howard S. (1960), „Notes on the concept of commitment“, *The American Journal of Sociology* 66 (1): 32–40.
- Becker, Howard S. (1960), „Notes on the concept of commitment“ *The American Journal of Sociology* 66 (1): 32–40.
- Bojanić, Petar, Edvard Đorđević (2017), „Engagement + (Joint) commitment. On the obligation to act together“, Zaharijević, Adriana, Jelena Vasiljević (ur.), *What is an Engagement. Introduction to the Engagement Studies*. Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju; Novi Sad: Akademska knjiga, str. 34–37.
- Bojanić, Petar (2020), „What is an act of engagement? Between the social, collegial and institutional protocols“, Andina, Tiziana, Petar Bojanić (ur.), *Institutions in Action. The Nature and the Role of Institutions in the Real World*. Berlin: Springer, str. 113–128.
- Gilbert, Margaret (2003), *Marcher ensemble. Essais sur les fondements des phénomènes collectifs*. Paris: PUF.
- Gilbert, Margaret (2013), „Commitment“ In Hugh LaFollette (ed.), *The International Encyclopedia of Ethics*. London: Wiley-Blackwell, str. 899.

| 52 |

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

141.7(082)
316.621(082)

POJMOVNIK angažmana / priredili Igor Cvejić, Gazela Pudar Draško, Mark Lošonc. - Beograd : Univerzitet, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, 2021 (Novi Sad : Sajnos). - 78 str. ; 20 cm. - (Edicija Trg / [Institut za filozofiju i društvenu teoriju])

Kor. nasl. - Tiraž 150. - Str. 7: Uvod / Igor Cvejić, Gazela Pudar Draško, Mark Lošonc. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80484-80-8

1. Цвејић, Игор, 1986- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] 2. Пудар Драшко, Газела, 1982- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] 3. Лошонц, Марк, 1987- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] а) Друштвени ангажман -- Зборници

COBISS.SR-ID 53879817